

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمی خوارزم
مدیریت آموزش - مدیریت تحصیلات تکمیلی
پایان نامه سطح ۲
عنوان

شیوه های تبلیغ و هدایت از دیدگاه قرآن

استاد راهنما

حجة الاسلام و المسلمین آقای دکتر شمس الله مریجی

استاد مشاور

حجة الاسلام و المسلمین آقای علی اکبر حسینی

نگارش

مریم صمدی فر

سال تدوین:

۱۳۹۰

چکیده

رساله حاضر با موضوع شیوه‌های تبلیغ و هدایت از دیدگاه قرآن تدوین شده و در صدد پاسخ به این سوال بوده است که از نظر قرآن چه روشهایی برای تبلیغ و هدایت انسانها به سوی رستگاری که همان تمسک به حبل الله المتین و اسلام است می‌توان استفاده نمود؟

آموزه‌های و حیانی بهترین راهبردهای هدایتی و تربیتی را که کارآمدی آن بوسیله پیام‌آور وحی و هدایتگر انسانها حضرت محمد(ص) به اثبات رسیده است، به ما معرفی می‌نماید. مبنای قرآن در ارائه این راهکارها کاملاً منطبق بر مبانی خاصی می‌باشند. شیوه‌هایی چون استدلال و برهان، موعظه و جدال که فرمان صریح پروردگار به پیامبرش در دعوت مردم به سوی دین خداست. و روشهایی مانند بشارت و انذار که در دستور العمل تبلیغی همه پیامبران جایگاه ویژه‌ای داشته است. قرآن حتی از بیان تمثیل و کنایه برای راهیابی مخاطبان خود دریغ نکرده و معارف متعالی خود را در حد فهم و درک ما انسانها تنزل می‌دهد تا شاید عبرت و درس بگیریم. و آنجا که بشر را گمراه، سردرگم و حیران می‌بیند با پرسش از روح جستجوگر او پایه‌های بدگمانی و تردیدش را فرو می‌ریزد و او را از چنگال شک می‌رهاند.

کتاب الهی راهی نشان می‌دهد که حق است. نسخه‌ای می‌پیچد که هر بیماری را شفا می‌دهد. و به همین دلیل راهنمای آن باید با اکسیر محبت و عشق نه با الزام، با گفتار و کردار، نه فقط با زبان، با صبر و تحمل نه با بی‌طاقتی، سالک را در هر زمان و مکان هدایت نماید.

امیرمومنان علی(ع) نیز در تبیین باز خورد پیام‌های تبلیغی مخاطبان را به سه گروه تقسیم می‌نمایند و می‌فرمایند: «عده‌ای شریعت و منششان بردباری و خصلتشان اندیشیدن است. به صواب سخن گفته و پذیرای سخن درست‌اند. گروهی آنچنان در غفلت‌اند که نه با تذکر به نیکی، به نیکی روی می‌آورند و نه از نادانی، روی گردانند. و دسته‌ای دیگر کسانی‌اند که در امانت خیانت نموده و همراهی با آنها مایه بدنامی است و اگر به آنان اطمینان نمایی در حق تو خیر خواهی نخواهند کرد.^۱

^۱ «تبلیغ در قرآن و حدیث» ص ۱۷۹.

در عین حال، یکی از راههای برقراری ارتباط و جذب مخاطبان، هماهنگی و مماشات با آنهاست. البته این بدان معنا نیست که ایده و رفتار مخاطبان که با محتوای پیام تبلیغی متضاد و مخالف است را بپذیریم و تایید نماییم. زیرا در این صورت تبلیغ و هدایت معنا پیدا نمی‌کند. بلکه مراد آن است که بر افکار و اعمالی که منشاء صحیح داشته و با دستورات اسلامی مغایرتی ندارد صحنه گذاشته شود تا مبلغ گسترده و دامنه مشترکات خود را با مخاطبین افزایش داده اعتماد آنان را جلب نموده و راحت‌تر بتواند برای اصلاح و تعالی افراد اقدام نماید. حتی در رابطه با آن دسته از نظریات که در تضاد و تصادم با آموزه‌های دینی است. باید محتاطانه عمل کرد. موضعگیری شدید و انکار مقبولیت و طرد بی ملاحظه و بدون دلائل روشن راه تعامل با مخاطبان را می‌بندد. اما رعایت اصول مخاطب شناسی، دلائل قابل قبول و منطقی، و رفتار محبت آمیز این فرصت را به مخاطبان می‌دهد که برای تصحیح رفتار و تغییر اندیشه‌های خود تلاش نماید.

۴-۵- ابزارهای تبلیغی

تبلیغ وسیله‌ای است که برای تصحیح و تغییر نظام‌های فکری و رفتاری انسان، که علاوه بر عناصر و ارکان، به ابزار هم نیازمند است و بدون دخالت آنها، ارتباط که اساس زندگی اجتماعی ما را تشکیل می‌دهد سخت و دشوار می‌گردد.

فهرست

صفحه	عنوان
۲	۱- بیان مسئله
۳	۲- ضرورت و اهمیت موضوع
۵	۳- پیشینه تحقیق
۶	۴- اهداف
۶	۵- پرسش‌های تحقیق
۷	۶- پیش فرض
۷	۷- روش تحقیق
۸	فصل اول: چهار چوب مفهومی تحقیق
۹	۱- شیوه
۹	۲- تبلیغ
۱۱	۱-۲- رابطه تبلیغ و هدایت
۱۱	۳- اهداف کلی تبلیغ
۱۳	۴- اهداف جزئی تحقیق
۱۳	۱-۴- مبارزه با انحرافات فکری و عقیدتی
۱۴	۲-۴- تزکیه و تعلیم
۱۰۸	۳-۲- ناشکیبایی

- ۱۱۰ ۱-۳-۲- فقدان صبر و عدم آگاهی و معرفت
- ۱۱۱ ۲-۳-۲- بی صبری نشانه عدم تدبیر و اراده
- ۱۱۲ ۲-۴- غفلت از مقتضیات زمان و مکان
- ۱۱۶ خلاصه
- ۱۱۷ فصل پنجم: نمونه‌هایی از شیوه‌های تبلیغی پیامبران
- ۱۱۸ ۱- حضرت نوح(ع)
- ۱۱۹ ۱-۱- استدلال و برهان
- ۱۲۰ ۱-۲- بشارت
- ۱۲۰ ۲- حضرت ابراهیم(ع)
- ۱۲۱ ۲-۱- ایجاد سوال در ذهن مخاطبان
- ۱۲۱ ۲-۲- مجادله
- ۱۲۳ ۳- حضرت موسی(ع)
- ۱۲۳ ۳-۱- دلیل و برهان
- ۱۲۴ ۲-۳- انذار
- ۱۲۵ ۴- حضرت شعیب(ع)
- ۱۲۵ ۴-۱- خطابه و موعظه
- ۱۳۶ ۴-۲- انذار و بشارت